

Restu vesiveski keskkonnamõju hindamise programm

1. Kavandatava tegevuse eesmärk

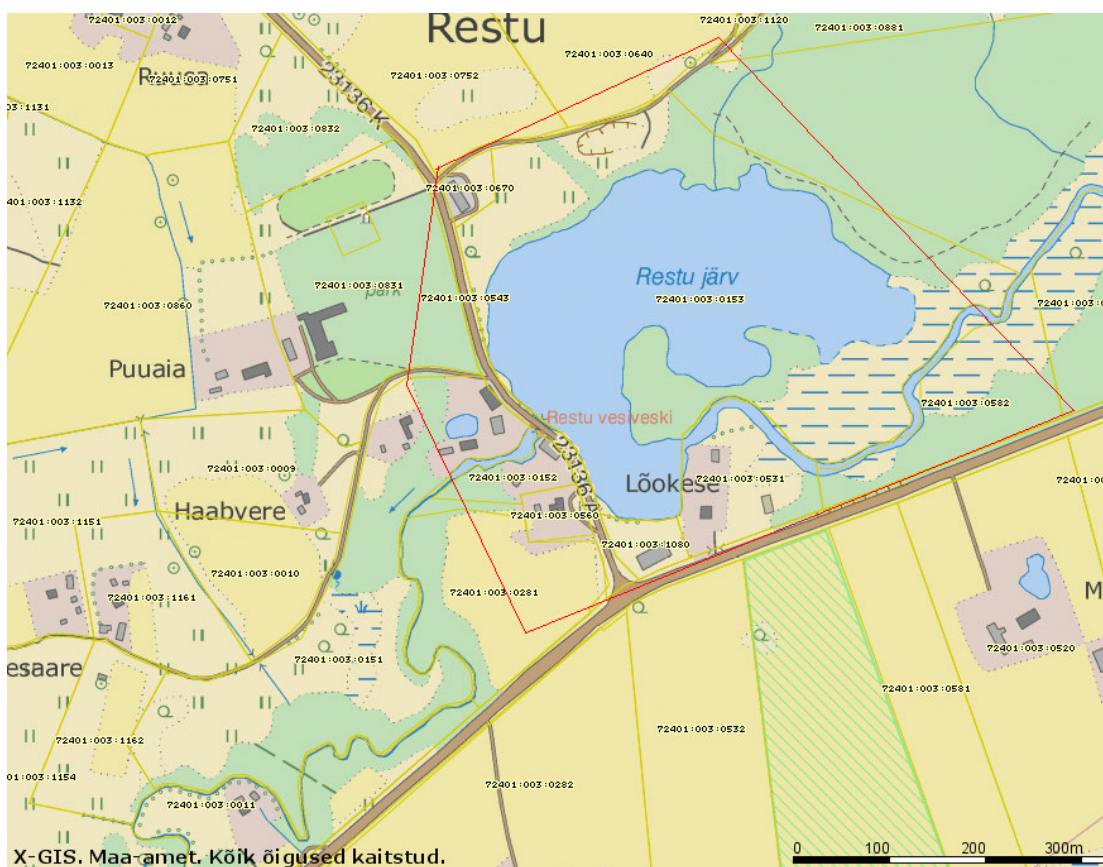
Kavandatud tegevuseks on vee erikasutus, milleks on Restu vesiveski paisjärve jätkuv paisutamine Väike-Emajõel võimalusega kasutada vee-energiat elektri tootmiseks ja veskiseadmete käitamiseks. Selleks on vaja rekonstrueerida paisregulaatori liigveelask ja rajada paisule kalapääs ning puhastada kinnikasvav paisjärv setetest.

Restu vesiveski paisjärvega asub Valgamaal Sangaste vallas Restu külas Väikese Emajõe ülemjooksul 69,1 km kaugusel jõe suudmest. Vesiveski rajatised asuvad kolmel kinnistul: jõe paremkaldal 72401:003:0151, jõe vasakkaldal 72401:003:0152 ja paisjärv 72401:003:0153 (joonis 1). Suurem osa paisust ja sildregulaatorist paikneb Maanteeametile kuuluval teemaa kinnistul (23136 Pringi-Restu tee, katastri nr 72401:003:0543).

Restu paisjärve pindala on 8,2 ha. Restu vesiveski juures on jõe laius 6...15 m ja jõe põhi on kruusane kivine. Jõe vasakkallas on järsema tõusuga kuni 5-6 m kõrge, paremkallas tõuseb laugemalt. Kaldad on osaliselt palistatud puude (hallepp, remmelgas) ja võsaga. Jõeoru pervedel on vaheldumisi põllu ja metsamaad ning hajali taluhooned.

2. Tegevuse võimalik mõjuala ja nende variantide (alternatiivide) lühikirjeldus

Jõevee kasutamise – paisutamise vahetu mõjuala on ülavees Restu paisjärv ja paisutusest mõjutatud kuni 1 km jõelõik ning alavee jõelõik kallastega. Kaugem mõjuala on jõgi paisust nii üles kui allavoolu.

Joonis 1. Restu vesiveski paisjärve üldplaan võimaliku mõjuala piiriga (punane joon)

Kavandatud tegevusena kaalutakse kahte tegevusvarianti vastavate rajatiste ja töödega:

I Paisutuse jätkamine

1. Jõe loodusliku sängi avamine paisjärve veevahetuse taastamiseks
2. Paisjärve puhastamine
  - 2.1. Muda järkjärguline eemaldamine ja suurtaimestiku niitmine
  - 2.2. Muda eemaldamine korraga
3. Paisregulaatori liigveelasu rekonstrueerimine
4. Veekasutus hüdroenergia tootmiseks s.h. veskiseadmete käitamine
5. Kalapääsu rajamine

II Paisjärve allalaskmine

1. Paisjärve põhja korrastamine
  - 1.1 Jõe tehniliku otsevoolu sängi ja kallaste korrastamine
  - 1.2 Jõe loodusliku sängi taastamine ja kallaste korrastamine
2. Kalapääsu rajamine üle sillaava põhjakünnise

O variandina käsitletakse olukorda, kus kavandatavat tegevust ei saa ellu viia ehk paisjärv jääb praegusesse seisu ja tehakse vaid hädapäraseid hooldustöid.

3. Keskkonnamõju hindamise programm

Keskkonnamõju hindamise programmi (KMHP) eesmärk on anda ülevaade KMH ülesandest ja sisust, järgides Eesti Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimis-süsteemi seaduse § 13 [vastu võetud 22. veebruaril 2005. a (RT I 2005, 15, 87), jõustunud 3. aprillil 2005. a.].

KMH-s käsitletakse kavandatava tegevusega seotud ala keskkonnaseisundit: Väike Emajõe jõe hüdro-morfoloogiline ja bioloogiline seisund, vee kvaliteet, vee-elustik (kalastik ja põhjaloomastik), Restu paisjärve ökoloogiline seisund, paisu tehniline seisund ja nende mõju jõe looduskaitsele ja kalanduslikule väärtusele, veekasutus, kaitstavad loodus- ja muinsuskaitse objektid, maakasutus ja sotsiaalne elukeskkond.

KMH-s arvestatakse, et Väike Emajõe jõe on õigusaktidega kehtestatud rida erinõudeid. Keskkonnaministri vastavate määruste alusel on jõgi lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistus Sihva-Sangaste maantee sillast kuni Antsla jõe suudmeni ning kogupikkuses arvatud reostustundlike veekogude nimekirja. Vabariigi valitsuse vastava määruse alusel on jõgi kogu pikkuses avalikult kasutatav veekogu.

3.1 Võimalike mõjude hindamine

KMH käsitleb kavandatud tegevuste mõjusid, mis võivad esineda kas ehitamise, rekonstrueerimise ajal ja/või selle järgselt kasutamise ajal. Samuti võimalike mõjude koostoimet, kuhjumist (kumulatsiooni) ja kõrvalmõju keskkonnale. Hinnang tehakse kavandatud tegevustele.

Olulise keskkonnamõjuga tegevuseks on:

Ehitamise ajal

- Paisjärve puhastamine, süvendamine mudasettest ja paisule kalapääsu ehitamine, mille käigus kas kuivaks lastud või kaevatavatel põhja aladel hukkub põhjaelustik, kuid mis on tööde järgselt isetaastuv;
- Veealal süvendus- ja kaevetööd millega tekib heljum, kuid mille maht ja levik on piiratud tehnoloogiliste võtetega, sealhulgas kaevatavale settele sobiva süvendusvahendi kasutamisega;
- Sette ladestamine kaldaalale

Kasutamise ajal

Paisutuse jätkamisel jõe tõkestatus kalastikule, mida võib leevendada paisule kalapääsu rajamine, lähtudes antud paiga tingimustest ja hinnates saavutatavat toimivust ning kulutusi.

Kaalutletav võimalik keskkonnamõju sisaldab järgmist:

Füüsikaline loodus:

- Pinnased, setted – püsivus, maht, kvaliteet, setteladestusalad, nende alternatiivsed asukohad ning hinnang ladestusalade mahu piisavusele
- Pinna- ja põhjavesi.

Looduspärand ja -varad:

- Maastik, ökosüsteem ja kaitsealad
- Loodusvarad, sealhulgas vee elustik

Maa ja maakasutus:

- Maakasutus – elamu, äri, puhke, põllumajandus, avaruum
- Maa omandiõigus
- Maa kasutamise plaanid ja arendus

Tegevusplaanid:

- Teiste tegijate (vald, arendajad, elanikud) plaanid, tegevuskavad.

Inimesed:

- Inimtervis, ohud ja heaolu
- Puhkus

Pärand:

- Arheoloogilised, ajaloolised ja kultuurilised varad

3.2 Konsultatsioonid

KMH-sse kaasatakse omavalitsus, ametkonnad, huvigrupid ja maaomanikud. Avalikud arutelud viiakse läbi vastavalt Eesti Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele.

3.3 Esmahinnang

Restu paisjärve ökoloogiline seisund on halvenenud. Paisjärves vohab vee- ja kaldataimestik. Selle madalaveeline põhjaosa on kinni kasvanud kohtades. Olukord on parem niidetud paisjärve osas. Paisjärvest allavoolav vesi on suviti hägune – heljumirikas. Paisu rajatised on amortiseerunud. Liigveelasu varjad on allosas pehastunud ja silla kaldasambad pragunenud ja lasevad vett läbi.

Võimalike kahjulike keskkonnamõjude ärahoidmiseks on vajalik remontida paisregulaatori varjad ja nende tugitarind – sillasambad. Paisjärve niitmine muudab ilusamaks vaate paisjärvele ja vähendab mudastumist taimejäänustest.

Konsulterimine KMH läbiviimisel võimaldab välja tuua ka muid olulisi teemasid. Seda kajastatakse Keskkonnamõju hindamise aruandes (KMHA).

3.4 Keskkonnauuringud ja keskkonnaseisundi jälgimine

KMH raames tehakse ala ülevaatus (maastiku, veekogude elustiku, taimestiku hindamiseks) lähtudes senisest teabest.

Tehtud on ala mõõdistus ja setteuuring, millest antakse ülevaade keskkonnamõju hindamise aruandes. Vajadusel tehakse projekti käigus lisauuringuid vastava ala spetsialistide poolt. KMH aruandes antakse soovitusel keskkonnaseisundi jälgimiseks. Seiremeetmed ning seire meetodilised soovitusel esitatakse vähemalt nii operatiiv- kui järelseirena mis hõlmaks nii veeseiret (sh orgaaniliste setete võimaliku mõju selgitamiseks) kui ka vee elustiku seiret (sh kalastik, põhjaloomastik jm).

4. Keskkonnamõju hindamine ja kasutatav hindamismetoodika

Variantide võrdlemisel hinnatakse variantide vastavust keskkonnanõuetele, õigusaktidele ja planeeringutele ning nende maksumust. Variantide võrdlemisel on kriteeriumideks:

- mõju maastikule (veekogude kaldad, sette ladestusalad)
- mõju vee elustikule (kalastik, põhjaloomastik, taimestik)
- mõju pinna- ja põhjaveele (pinnaseveele)
- mõju Natura 2000 kaitseväärtustele ja alade terviklikkusele,
- mõju kaitsealustele liikidele ja kaitsealadele
- mõju kultuuriväärtustele
- mõju maakasutusele ja kinnistutele
- mõju piirkonna elanikele

Kasutatava hindamismetoodika kirjeldus.

Variantide võrdluseks võetakse arvesse mõjud keskkonnale, mis võiksid tekkida ühe või teise lahendusvariandi puhul. Iga keskkonnamõju hinnatakse 5-palli süsteemis 0-st 4-ni.. Mõju kriteeriumi (olulisuse teguri) tähendus: 4 – mõju puudub; 3 – mõju on väheoluline; 2 – mõju on oluline, kuid ajutine (leevenduv, isetaastuv); 1 – mõju on oluline, kuid märkimisväärselt leevendatav; 0 – mõju on oluline ja ei ole leevendatav ega ka välditav ning on tegevust keelav.

Kavandatava tegevuse ja selle variantide keskkonnamõju hinnatakse tabelmeetodil. Igale kriteeriumile antakse protsentuaalne kaal, mis iseloomustab selle olulisust (osakaalu) valitud kriteeriumite hulgas. Kaal ja hinne korrutatakse. Ühe variandi erinevate kriteeriumite korrutised summeeritakse. Parim variant on kõrgeima punktisummaga.

5. Keskkonnamõju hindamise avalikustamine ja läbiviimise ajakava

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 16 - 19, § 21 – 24 alusel.

Tegevus	Vastutav täitja	Menetlemise kestus
1. KMH algatamisest, programmi avalikust väljapanekust ja avalikust arutelust teatamine	Otsustaja (Keskkonnaamet)	14 päeva jooksul peale algatamise otsust, programmi saamist. Kuulutus 14 päeva enne arutelu, 27.oktoober 2011
2. KMH programmi avalik arutelu (koostab ja tutvustab ekspert)	Arendaja (MTÜ Restu Ökoküla)	1 päev 27.oktoober 2011
3. Programmi täiendamine ja esitamine (avaliku arutelu protokolliga ja ettepanekute-märkuste tegijaile edastatud kirjalike vastuste koopiatega - vajadusel) järelevalvajale heakskiitmiseks (ekspert, arendaja kaudu)	Arendaja	25.november 2011
4. KMH programmi heakskiitmine ja sellest teatamine	Järelevalvaja (Keskkonnaamet)	Otsustamine 30 päeva jooksul peale vastavate dokumentide laekumist ja otsusest teatamine 14 päeva jooksul
5. KMH aruande koostamine	Ekspert	1 kuu
6. KMH aruande avalikust arutelust teatamine meedias ja kirjalikult nõutud ametkondi ning otse projekti puutuvaid kinnistute omanikke.	Otsustaja	14 päeva jooksul peale aruande saamist. Kuulutus 14 päeva enne arutelu, jaanuar 2012
7. Aruande avalik arutelu	Arendaja	1 päev

(ettekanne ekspordilt)		
8. Aruande täiendamine (s.h. avaliku arutelu protokolliga ja ettepanekute-märkuste tegijaile edastatud kirjalike vastuste koopiatega - vajadusel) ja esitamine järelevalvajale kahes eksemplaris (ekspert, arendaja kaudu)	Arendaja	1 nädal
9. KMH aruande heakskiitmine ja keskkonnanõuete määramine ning sellest teatamine	Järelevalvaja	Otsustamine 30 päeva jooksul peale vastavate dokumentide laekumist ja otsusest teatamine 14 päeva jooksul

6. Projekti osapoolte kontaktandmed

Projekti arendaja on MTÜ Restu Ökoküla, aadress Restu küla, Sangaste vald Valgamaa, juhatuse liige (kontaktisik) Jüri Raisma, elukoht Tallinn, Valguse 11A, telefon 5030595, e-post: restuveski@gmail.com

Otsustaja on .Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioon.

Keskkonnamõju hindamist viivad läbi:

Rein Kitsing, vastutav ekspert (tegevuslitsents KMH0020), mõjuvaldkonnad: *loodusmaastik, pinnas ja vesi, maakasutus, tegevusplaanid, pärand, Natura hindamine* ning tegevuse lahendusvariandid. Kontaktandmed: tel +372 5058961, e-mail: Rein@merin.ee)

Vajadusel kaasatakse vastava ala spetsialiste täiendavalt töö käigus.

Keskkonnamõju hindamise järelevalvaja on Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioon.

Keskkonnamõju hindamise programm Tallinn 21.11.2011

Rein Kitsing